

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1567-46/2024. számú ügyben

Az iskolaörség rendszerének átfogó vizsgálata során a Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrum Szondi György Technikum és Szakképző Iskolában tett helyszíni látogatással összefüggésben

(előzményi ügy: RI-AJBH-379/2024)

*Előadó: Dr. Martikán Erzsébet
Dr. Insticei Dorottya*

Érintett szervek: - Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrum Szondi György Technikum és Szakképző Iskola, Balassagyarmat
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Nógrád Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2024.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A nevelési-oktatási intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a Nógrád vármegyei iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2024. május 27-én hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján, helyszíni látogatás keretében – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrum Szondi György Technikum és Szakképző Iskolában* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő helyszíni látogatás megállapításait összegzem.

A látogatás időpontja: 2024. május 28.

A látogatás résztvevői: Dr. Martikán Erzsébet és Dr. Insticei Dorottya

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk];
- Az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaország tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Rendészeti Főigazgatóságának (a továbbiakban: Hivatal) munkatársait a **Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrum Szondi György Technikum és Szakképző Iskola** (2660 Balassagyarmat, Régimalom u. 2., a továbbiakban: Iskola) igazgatója, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr fogadta, akik beszámoltak az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

A Nógrád Vármegyei Szakképzési Centrum Szondi György Technikum és Szakképző Iskola Nógrád vármegye második legnépesebb városában, Balassagyarmaton található.

Az Iskola Nógrád vármegye egyik legrégebbi szakképző intézménye, jogelődjét 1881-ben alapították.²

Az Iskola fenntartója a *Kulturális és Innovációs Minisztérium*.

Az Iskola áttért az ágazati beiskolázásra: jelenleg nyolc szakmacsoportban folyik az oktatás (építőipar, fa- és bútoripar, kreatív, szépművészet, gépészet, specializált gép- és

² <https://szondi-nmszc.hu/rolunk/tortenet> (letöltés ideje: 2024.06.11.)

járműgyártás, elektronika és elektrotechnika, épületgépészet), a tanulók 14 szakma közül választhatnak. Az Iskolában továbbá a felnőttképzés keretei között is lehet szakmát szerezni.

A szakképző iskolában 3 éves képzésen tanulnak a diákok, ahol az első év vége ágazati vizsgával zárul, míg a technikumi képzés 5 évig tart: az első 2 év az ágazati alapoktatás, amelyet a technikumban is alapvizsga zár. A közös ágazati alapok elsajátítását követően dönthetik el a tanulók, hogy mely szakmát szeretnék elsajátítani. Szakképző iskolában kettő, míg a technikumban hároméves szakirányú oktatás zajlik.³

Az igazgató beszámolt arról, hogy az Iskola „Rugalmas tanulási utak” keretében működtet orientációs évfolyamot, dobbantó programot, valamint műhelyiskolát. Célja, hogy képzésben tartsa az iskolaelhagyás által veszélyeztetett diákokat, szakmához, részzszakmához juttassa őket.

Az igazgató elmondta, hogy az Iskolában tanuló fiatalok száma 450 fő. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma 4 %, számuk növekszik. Az Iskolában 12 fő tanuló rendelkezik beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN), 22 fő tanuló pedig sajátos nevelési igényű (SNI) diagnózissal.

Az igazgató beszámolt arról, hogy 1 fejlesztő, 2 fő gyógypedagógus, valamint pszichológus segíti a diákokat. Heti egy nap szociális munkás segítségét is igénybe tudják venni a tanulók, az igazgató megjegyezte, hogy a diákok ki is használják ezt a lehetőséget.

Az igazgató általánosságban véve elmondta, hogy a tanulók egyre agresszívabbá válnak, a testi erőszak normalizálódása figyelhető meg köztük. Beszámolt arról, hogy minden évben indul fegyelmi eljárás az intézményben, de nem volt olyan kirívó korábbi eset, mely indokolta volna az iskolaőr jelenlétét. Az igazgató a tantestülettel egyetértésben, prevenciós célból döntött az iskolaőri intézményrendszer iskolájukba történő bevezetése mellett.

Az iskolaőri tevékenységről, valamint az igazgatói észrevételekről

Minden iskolaőrnek teljesítenie kell egy munkaköri alkalmassági vizsgálatot, amelynek során a jelentkező fizikai és pszichológiai alkalmassági állapotát vizsgálják. Ezt követően vehet részt az iskolaőri képzésen, amely során pedagógiai és gyermekpszichológiai, bűnmegelőzési, konfliktuskezelési, és rendvédelmi ismeretek elsajátítására van szükség, majd ezt követően egy sikeres vizsga szükséges ahhoz, hogy a jelentkező iskolaőr lehessen. Mindemellett az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést nemcsak a munkaviszony létesítését megelőzően, hanem annak fennállása alatt időszakosan visszatérően vizsgálja és minősíti a munkáltató.

A jelenlegi iskolaőr 2020 szeptembere óta teljesít szolgálatot az Iskolában. Az iskolaőr beszámolt arról, hogy korábban karbantartóként dolgozott az intézményben, így a munkavégzés helye, valamint a kollégák sem voltak ismeretlenek számára.

Az iskolaőr beszámolt arról, hogy rendelkezik a feladatellátásához szükséges technikai eszközökkel, illetve biztosított számára számítógép, mobiltelefon, zárható szekrény, valamint internet-elérési lehetőség. Az előírt felszerelések – a formaruha, a rendőrbot, a vegyi eszköz és a bilincs – garantáltak az iskolaőr részére.

Az iskolaőr szolgálata reggel 7:30 órától délután 15:30 óráig tart. Egyenruhába öltözését követően bejelentkezik a SharePoint rendszeren, felveszi a kapcsolatot a koordinátorral, ellenőrzi a beérkező e-mailjeit. Az épület bejáratánál, a portán beléptetőkapu került kialakításra,

³ <https://szondi-nmszc.hu/kepzesek/technikum-szakkepzo> (letöltés ideje: 2024.06.11.)

az iskolaőr itt fogadja az érkező diákokat. Ezt követően az épület folyosóin járőrözik, mely sok időbe telik, ugyanis az Iskola épülete kiterjedt, a tantermek és a folyosók kialakítása sem szokványos. Erre tekintettel az iskolaőr a jelenlétét azokra a területekre koncentrálja, ahol több diák fordul elő.

Az iskolaőr az alapképzésen megszerzett tudást hasznosnak érzi, ugyanakkor úgy gondolja, hogy alaposabb oktatásra lenne szükség. A képzés anyagát generációs ismeretekkel egészítené ki, mert úgy érzi, egyre nagyobb a generációs szakadék. Az iskolaőr elmondta, hogy a képzés során volt lehetősége elsősegélynyújtó ismeretek megismerésére, valamint a jogorvoslati lehetőségekről is kaptak oktatást. Véleménye szerint javítani kellene a kiválasztási folyamaton, nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a pályaalkalmassági vizsgálatokra, valamint az intézkedéstaktikai oktatásra.

Az iskolaőr beszámolt arról, hogy naponta körülbelül 8-10 szóbeli figyelmeztetést intéz a diákokhoz, munkába állása óta több jelentésköteles intézkedésre is sor került:

2021-ben két olyan 15-16 éves testvérpár került az intézménybe, akik korábban külföldön laktak és nehezen ment számukra a beilleszkedés, nem találták a közös hangot a társaikkal, egymással is angolul beszéltek csak, ennek hatására kiközösítette őket a többi diák. Egy tanuló különösen rászállt a két fiatalra. Egy alkalommal annyira elfajultak a dolgok, hogy testi kényszert alkalmazva választotta őket szét az iskolaőr. A rendőrséget értesítették, eljárás indult, de annak eredményét nem ismeri az iskolaőr.

Az iskolaőr beszámolt arról, hogy 2022-ben három testvér, közülük kettő az intézmény tanulója volt, a legfiatalabb nem ebben az intézményben tanult. A legkisebb testvért megpofozta az Iskola egyik tanulója tanítási időn kívül, melynek hatására a két idősebb testvér összeverekedett a pofozkodóval az Iskolában. Testi kényszer, valamint kényszerítő eszköz alkalmazására nem került sor, a rendőrséget értesítették az esetről. Az eljárás eredményéről nem tud beszámolni az iskolaőr.

2022-ben a bűnmegelőzési tanácsadó az iskolaőr tudomására hozta azt a sejtését, miszerint az Iskola egyik tanulója drogot használ, gyanúsán viselkedik. Megkérte az iskolaőrt, hogy fokozottan figyeljen erre a diákra. Tekintettel arra, hogy a fiatal később valóban furcsán viselkedett, jelzett a bűnmegelőzési tanácsadónak, aki értesítette a rendőrséget. Az eljáró rendőrök bekísérték a gyanúsán viselkedő diákot és néhány hasonlóan furán viselkedő társát az iskolaőr irodájába, ahol átkutatták őket. Az érintett szülők az esetről értesülve panaszt tettek a rendőrök ellen, az iskolaőr pedig jelentést készített. A diákokat annyira megrémisztette az eset, hogy az egyik érintett diák nem is akart iskolába járni. Az iskolaőr értesülve erről felvette a kapcsolatot a szülőkkel és a tanulóval, sikeresen megnyugtatta őket és meggyőzte a fiatalot, hogy járjon továbbra is iskolába. A tanuló az Iskolába érkezve megölelte az iskolaőrt. Az iskolaőrt a mai napig nagyon bántja az eset, az igazgató a beszélgetés során is megerősítette, hogy nem követett el hibát azzal, hogy jelezte gyanúját.

Az iskolaőr beszámolt egy negyedik esetről is, amikor az egyik diák pillangókést hozott az intézménybe. Értesítette a rendőrséget, a kitérő rendőrök pedig elvették az eszközt.

Az iskolaőr elégedett a munkakörülményeivel, nyugdíjba vonulásáig szeretne ezen a pályán maradni. Véleménye szerint bővíteni lehetne az iskolaőrök hatáskörét táskaátvizsgálással, mellyel sok esetben meg lehetne előzni nagyobb bajokat. Jelezte továbbá, hogy szerinte a jövőben jobban meg kellene határozni az iskolaőri hatás- és jogköröket, ugyanis most nem teljesen érthető, hogy milyen intézkedéseket foganatosíthatnak az iskolaőrök az iskolákban.

Az igazgató elmondta, hogy az iskolaórral kapcsolatban pozitív visszajelzések érkeznek hozzá, valamint jó munkakapcsolatot tudtak kialakítani. Jelenlétét hasznosnak tartja, nőtt az Iskolában a biztonságérzet.

Az igazgató jelezte, hogy hasznos lenne, ha az iskolaőr elhagyhatná az intézmény területét, így például vissza tudná terelni a dohányzókat az Iskola területére. Javasolta továbbá – kihangsúlyozva, hogy mennyire elégedett a jelenlegi iskolaórral –, hogy az iskolaőrök személye – maximum heti egy nap – váltakozhatna, hogy megismerjék a többi iskolában kialakult szokásokat, illetve a tanulók is találkozhatnak így más iskolaőrökkel.

Ellenvetés, hivatalos panasz az iskolaőr személyével, fellépéseivel kapcsolatban eddig nem érkezett. Az igazgató hangsúlyozta most is, hogy az említett jelentésköteles eset kapcsán a szülők a rendőri intézkedés ellen tettek panaszt, nem pedig az iskolaőrre vonatkozóan.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaóri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőrséget az érintett nevelési-oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmükre elkövetett jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaőrség szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az iskolaóri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben az iskolaóri feladatok ellátását akkor kezdheti meg, ha – a munkáltató által meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon belül – sikeres iskolaóri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre juttatása, a jelentkező iskolaóri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A helyszíni látogatás során a Hivatal munkatársai meggyőződtek arról, hogy az iskolaőr rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruházattal, felszerelési eszközökkel, valamint

saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermekegyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermekegyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gyvt. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §] Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);
- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önvészély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentiekén túl az iskolaőrt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztja jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelendő, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A helyszíni látogatás során elhangzott igazgatói és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr eddigi fellépései során megtartotta az arányosság és a fokozatosság elvét. Az iskolaőr több alkalommal is kezdeményezett intézkedést, kényszerítő eszköz alkalmazása nem merült fel. Jelenlétével és tevékenységével nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel, az eljárásom keretében az Iskolában folytatott helyszíni látogatás során alapvető jogokkal kapcsolatos visszasságot nem tártam fel.

Budapest, 2024. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos